

prisluhnite britaniji

matjaž klopčič

Prisluhnite Britaniji

Velika Britanija 1942, 20 min

režija in montaža Humphrey Jennings in Stewart McAllister **produkcija** Ian Dalrymple za "Crown Film Unit"

fotografija Chick Fowle **zvok** Ken Cameron

BIOGRAFIJA

Humphrey Jennings (Walbersick, 1907 – Poros v Grčiji, 1950) je bil v tridesetih letih sodelavec modernizma in surrealist v Veliki Britaniji. Intelektualec in umetnik najvišje stopnje, sopotnik avantgarde in "umetnjakarjev", ki jih je John Grierson spremljal z velikim nezaupanjem. Vojna in izjemno intenzivni, romantični patriotizem sta oblikovala iz njega liričnega filmskega avtorja. Po mnenju Lindsaya Andersona je Jennings edini pravi pesnik med angleškimi filmskimi režiserji (1954). Njegovi največji dosežki so dokumentarni filmi, ki jih je režiral med drugo svetovno vojno. Med ogledom snemalnih mest je pri svojih trinštiridesetih letih padel s skale na otoku Porosu v Grčiji in se ubil.

NASTOP HUMPREYA JENNINGSA

Njegovo ime je dandanes poznano le ljudem, ki razmišljajo o velikokrat presenetljivi razvojni poti filmske poetike, ki združuje novosti v montaži posebnosti in odlike po letu 1930 razvijajočega se zvočnega filma. Slednji zaznamuje izjemni oblikovni dosežek nekaterih ustvarjalcev, ki dosežejo svoj višek v dramaturških veččinah dveh igranih filmov, v *Pravilu igre* (La Règle du Jeu, 1939) Jeana Renoirja in v mojstrovini Marcela Carnéja iz istega leta, filmu *Dani se* (Le Jour se Lève). V filmih se obnavljajo in razvijajo dragocene novosti filma *Modri angel* (Der Blaue Engel, 1930) režiserja Von Sternberga, ki je morda najosupljivejši, prvi zvočni, celovečerni film v zgodovini. Mislim na sijajne interpunkcije zvočne opreme, zvočne barve kabaretnega vzdušja, ki utripa z zapiranjem in odpiranjem vrat. Prisluhnite enkrat zavesam šumske opreme, ki pred nami uveljavljajo štarte zvočne kulise na – tedaj – povsem nesluteni način. V enaki meri nas presenečajo zvočne komponente v filmih Mamouliana iz tridesetih let: takrat so poznali le skrajno nerodno montažo zvočnih zapisov na traku 35 mm filmskega negativna, na kakršnega so snemali sliko, in takrat – vse do petdesetih let – tudi ton. Magnetni zapis in priročni magnetofoni so se pojavili nekaj let po koncu druge svetovne vojne. Sicer povezujejo filme Lubitscha in Mamouliana novatorski dosežki pri oblikovanju zvočne dramaturgije.

V takem pričakovanju nastopi Orson Welles s filmom *Državljan Kane* (Citizen Kane, 1941), ko uporabi in preseže vse obete dotedanje filmske poetike, s posebnim povdarkom na inovativni dramaturški strukturi. Tu moramo podčrtati – podobno kot pri filmu *Dani se* – drzno oblikovani "povratak v preteklost" (*flash-back*), ki zaznamuje celoten film. Welles s povsem inovativno virtuoznostjo razrešuje vprašanje razlike med subjektivnim in objektivnim posnetkom. Zateče se v virtuozno ekspresivnost, s katero obloži zgodbo o frustrirani mladosti, in z izposojenimi motivi, ki jih je najbrž zasledil v literaturi mladega Scotta Fitzgeralda, pripravi vznemirljivo avtorsko delo. Svet odkriva njegov film v prvih letih po koncu druge svetovne vojne: njegovi sproščeni inovativnosti botruje drznost same mladosti filmskega oblikovalca Orsona Wellesa. Še dandanes navdušuje vsakogar, ki živi za filmsko umetnost. Dramaturgijo oblikuje z muzikalčnostjo zaporedja in navdušujočimi variacijami, izredno glasbeno kuliso in odlikami zvočne montaže, ki so dale nekdanjemu ustvarjalcu radijskega medija izjemno drznost in navdušujočo spretnost. S filmom *Državljan Kane* smo dobili vrsto vzpodbud, ki jih je porodila izjemna stiska sedme umetnosti v slutnjah druge svetovne vojne. In vojna – kakor vedno – sproži vrsto novotarij in dosežkov, ki smo jih komaj slutili.

Dve deli, ki zaznamujeta prva leta druge svetovne vojne, postavita v oblikovanju filmske poetike mejnika, ki sta še dolga leta ostajala nepresežena: gre za *Državljana Kana* in *Pravilo igre*. Navadno uporabljamo ta dva filma za nazorno predstavo zrelosti sedme umetnosti ob začetku druge svetovne vojne.

V isto karakteristiko časa moremo uvrstiti najpomembnejši del opusa velikega Humpreya Jenningsa, izrednega dokumentarista, ki mu posvečam današnjo študijo.

SURREALIZEM V VELIKI BRITANIJ

Umetniško gibanje zaznamuje mednarodna razstava surrealizma, odprta junija 1936 v Novi Burlingtonovi galeriji v Londonu. Svoja dela je predstavljalo šestdeset umetnikov vsega sveta. Organiziral jo je Roland Penrose, slikar surrealist: avtor mnogih razstavljenih predmetov in lepljenk. Zvezda britanskega izbora je bil slikar Paul

Nash, ki bi ga lahko imeli za najboljšega surrealističnega dežele, če ga ne bi lastna spretnost zavajala, da se je spogledoval z vsemi možnimi žanri. Naslednji pomembni sodelavec je bil Humprey Jennings, slikar in filmski avtor, ki je naslikal vrsto izjemno rafiniranih slik. Henri Moore je predstavljal plastike, ki so uveljavljale mejo med sanjskimi motivi in realnostjo. Omeniti moramo še Eileen Agar in njene poetične predmete, karikaturista Edvarda Burra: njegove slike nadaljujejo opus Maxa Ernsta. Obiskovalce razstave je spremljala ženska, katere glava je bila sestavljena iz samih rož. Salvator Dali se je predstavljal v potapljaškem kostumu: na vrvici je vodil dva siva psa. Uspeh in vpliv razstave je bil izjemen.

V letu 1938 se E.L.T. Mesens preseli v London in zasede mesto direktorja Londonske galerije. Vse do junija 1940 izdaja London Bulletin in s svojimi uvodnimi besedami podpira angleški surrealizem.

DOKUMENTARCI BRITANSKEGA GIBANJA

Prebral sem mnogo o filmih Humphreya Jenningsa, a jih zlepa nisem videl. Filmi, ki sem jih poznal iz britanske dokumentaristične šole, so se mi zdeli sicer izjemno zanimivi, zvočno presunljivo sveži in novi, vedno znova polni pozornosti za resnično življenje. Ničesar niso učili, nikdar predavali, izogibali so se komentarjem. Iskali so čudno harmonijo med konceptom zvoka in sliko ali pa zvočni kontrapunkt v pomembnih dokumentarnih filmih, ki so – po mojem spominu – nastali v drugi polovici tridesetih in začetku štiridesetih let.

Dokumentarni filmi Velike Britanije so se razcveteli pod disciplino in vodstvom Johna Griersona (1898-1972) v produkciji EMB (Empire Marketing Board, 1927-1933) in kasneje v produkciji GPO (1933-1939), do produkcije Crown Film Unit (1939-1952). John Grierson je z zavarovanjem produkcije na koncu tridesetih let zagotovil dokumentarnim študijam neodvisnost od komercialnih uspehov in rešil dokumentarno smer odvisnosti od prepotrebni sponzorjev. Z vrsto premišljenih avtorjev (Basil Wright, Arthur Elton, Paul Rotha, Harry Watt, Humphrey Jennings, Alberto Cavalcanti, Len Lye, Norman MacLaren, Pat Jackson, Stuart Legg), je ohranil produkcijo dokumentarnega filma in občutno dvignil sociološki pomen obstoja filmske kulture v Veliki Britaniji.

V tem smislu je skušal Škot John Reith navezati dokumentarno produkcijo z radijsko postajo BBC in njenimi nalogami, zagovarjati njen nacionalni in ideološki pomen. Nekomercialna kinematografija in radijske postaje naj bi se združile in uveljavljale kot podjetja javnih služb. Njihova najvažnejša naloga je bila skrbno beleženje življenja, mnogo dragocenejše od produktov sanjskega Hollywooda. "Dokumentarnost" je zasledovala z motivi "socialnega realizma", z dvoumnostjo sprejemala dosežke "umetniških" filmov. Podjetni Michael Balcon, uspešni in pomembni producent, je podprl vpliv sociološke kritike, ki jo je skušal uveljavljati v Veliki Britaniji. "V igranih filmih moramo poiskati osebe in situacije obstoječe problematike, ki morajo zrcaliti psihologijo socialnih razredov. Izogibajmo se prizorom v ateljeju in neprepričljivim zapletom. Filmi morajo poiskati avtentična okolja in vsakdanjega junaka." Vsi zapisani nazori – podobni programu italijanskega neorealizma desetletje kasneje – so oblikovali smer dokumentarističnega gibanja in estetskih načel, ki so predstavili stanovanjski problem, lirčno etido *Pesem Cejlona* (Song of Ceylon, 1934) Harryja Watta ali sodobne odlike filma *Nočna pošta* (Night Mail, 1936) Basila Wrighta, animacijo Lene Lye, izvrstno vojno reportažo *Nocojšnji cilj* (Target for Tonight, 1941).

Verjetno John Grierson ni imel pravega časa za estetska razmišljanja, vseeno pa povdarimo, da je izbral vojno propagando in ohranjal dokumentaristično gibanje.

ODLIKE HUMPHREYJA JENNINGSA

Njegove filme sem končno našel v arhivih nekdanje Jugoslovanske kinoteke. Do tedaj jih ni naročil še nihče, bili so povsem nepregledani, nepodnaslovljeni. Poleg vseh najpomembnejših sem našel še film o V-1, bombi, ki je padala na London. Filmi so me tako navdušili, da sem kasneje prosil predstojnika britanske filmske šole Royal College of Arts, profesorja Dicka Rossa, da mi jih je nekaj prinesel na kaseti. Na moje vprašanje o filmih mi je prvič dejal, da o Jenningsu ne ve pravzaprav ničesar in se je čudil moji prošnji. Drugo leto, ko mi je prinesel **Prisluhnite Britaniji**, ki ga redno predvajam svojim študentom, mi je kaseto oddal s priznanjem: "Prav si imel. Film je izredno delo!" Takrat ga je eden njegovih študentov ujel na televiziji in posnel zame.

O odlikah filmov Jenningsa je strašno težko govoriti. Zvok, interpunkcije, paralelnost, ki ni vedno obvezna. Paralelnost zvoka in slike namenoma krši. Kontrapunkt!? Prehodi, kjer ne uporablja preliva in ga tudi ne rabi. Uresničuje jih z zvočnimi vstopi: gre – na primer – za podvajanje zaključnega akorda Mozartovega koncerta in vstopa varijetejskih komikov v filmu *Prisluhnite Britaniji*: morda najpogostejše citirana rešitev, tipična ideja Jenningsa! Nadaljuje s prehodom na odprti trg Londona... "Music while you work" zaključuje film, ki se preliva v onomatopoejsko pojavljanje hrupa jeklarne, ki ropota v zaključnem taktu britanske himne. Hrup preletov grozečih letal nas spremlja s posnetki Dovženkove miline, ki predstavljajo zrelo žito v vetru. Niha v sunkih, kot bi lovilo nevarnosti bližajočih se lovcev. Vedno nakaže več kot vidimo: osnovna karakteristika poetičnih rešitev!

Gre za magične trenutke njegovih dokumentarcev. Njegove filme morate doživeti. Potrebujete pozornega gledalca: film se razvija in dograjuje samo z njegovim dojemanjem. Koliko desetletij kasneje smo o tem sploh lahko brali podobna, zapisana opozorila? Pozor! Skoraj nikdar med besedami o filmu in ne v filmskih revijah z veliko naklado. Največkrat v analizah umetnin likovne umetnosti, pa še to predvsem pri Kennethu Clarku. Podobnih knjig o filmski vzgoji še ni... Ne pozabimo: prva knjiga, ki se je posvečala razlagi "kako je kaj narejeno", tudi v montaži, je bila izdana v letu 1966 in to je bila – najbrž – knjiga razgovorov med Truffautem in Hitchcockom. Kasneje je izšlo nekaj podobnih dokumentov neprecenljive vrednosti: predvsem knjige Michela Cimenta, ki ostaja – vsaj zame – daleč najvplivnejši filmski kritik na svetu. Njegove knjige o Kazanu, Loseyu, Kubricku in Boormanu so osnovne informacije o problemih in rešitvah filmske režije našega časa. Omika in analitično sprejemanje filmske kulture prepočasni rasteta. Jokamo ob solzavih prizorih srce trgajočih podob nezavedne človeške slepote in

Humphrey Jennings

onečaščene poštenjakinje, ki izgublja svoje življenje, nerazumljena in zapuščena. Tako se lovi filmski okus v večini pokrajin sveta, zakaj bi bilo v naši, številčno siromašnejši publikli, drugače? In še v okolju, ki še ni prav zaživelo v lastni samozavesti, s priznano, spoštljivo omiko in vedenjem, ki zaznava pasti slabega okusa in plemenitosti zadržanih čustev? To ne gre, spoštovani! Ne gre! Za zdaj še ne! Naj povzame željo, ki jo je zapisal pred leti eden sodelavcev zbornika o njegovem delu: "...upajmo, da s tem, ko pišemo o njegovem delu, ostaja med nami živo in prisotno!" – Brez Jenningsa ne bi bilo osupljive rasti francoskega "novega vala". Vsi pomembnejši dokumentarci in nekoč izjemno cenjeni kratki filmi, ki jih danes sicer nikdar več ne vidimo, so v času moje rasti, v začetku sedemdesetih let, zaznamovali razvoj filmske poetike, ki je brez Jenningsovih filmov ne bi bilo...

Vsekakor so veliki dolžniki za inovativne dosežke – nastali so prav gotovo pod vplivom surrealizma, čeprav z zamudo – Alain Resnais, Stanley Kubrick, Agnès Varda, Chris Marker, François Truffaut, Jean-Luc Godard, Louis Malle, Bernardo Bertolucci, Joseph Losey in še mnogi drugi. Vsa sodobna filmska omika se gradi tudi s pomočjo Jenningsovih inovacij...

Naj zaključujem o njegovih odlikah s pomočjo mojih osebnih zapiskov in citatov iz ocen njegovih filmov, ki jih pobiram od vsepovsod:

"Obliko, ki nas navdušuje, imenujemo ljubezen!" Ernst Toller (knjiga o MacAllisterju, montažerju Jenningsovih filmov)

Skoraj vsak Britanec je videl v zadnjih letih vsaj enkrat **London bo zdržal**, morda ne v obliki in zaporedju, ki so ga uveljavili avtorji filma. Odlomki, krajši in daljši se vedno vrtijo na televiziji, kadarkoli se spominjamo letalskih napadov, "blitza" v zadnji vojni. Prizori prstov, ki vključijo sireno za alarm in opozorijo na nevarnost letalskih napadov, žarometi, ki osvetljujejo kupolo St. Paula, avtobus, ki se panično ustavlja v Oxford Streetu, gospodinja, ki se prebija med ruševinami zastekljene izložbe... Medtem ko se eksplozije in ognji križem pojavljajo v silueti mesta, Jennings montira posnetek moškega, ki se ziblje v viseči postelji, prehaja na roke, ki mečejo karte, na spečo družino v večernem počitku. Nepozabne scene.

... pred prvo eksplozijo letalske bombe, slišimo glas komentatorja: "Že gredo!" Jennings nam tedaj predstavlja temno rezilo letala, ki se z bobnenjem motorjev najavlja na temnem nebu.

... Zdi se, kot bi bila v teh raztresenih končkih filma predstavljena neizbrisna paradigma, ki takoj prebudi spomin na medvojni "blitz", s katerim smo tako prežeti kot s podobami lastnega otroškega spomina...

Sijajni dosežek Jenningsa – nikoli in nikjer presežen z rezultati dokumentarcev - orkestracija posnetkov in zvokov v kompoziciji, ki bi jo lahko imenovali "filmska simfonija".

"... najsijajnejša podoba Velike Britanije v drugi svetovni vojni!"

Karel Reisz: *"Subtilne rešitve zvočne montaže se izmikajo vsaki razumni analizi! Mojstrovina!"*

Komentarji nas neprestano presenečajo in gradijo pahljačo intelektualnih in čustvenih odlik, ki so osnova Jenningsovega stila... **Besede za borbo** so kratek film, v katerem se je Jennings poigral z montažo izbranih odlomkov iz visoke literature, britanske literarne dediščine, ki spremljajo montažo posnetkov vsakdanjega življenja,

v katerega vstopa vojna. V zvočni kulisi slišimo Laurencea Oliviera, ki ob izbranih tekstih predstavi naraščajočo odgovornost Velike Britanije ob vključitvi v vojno. Problem visoke kulture, ki naj se vpleta med posnetke vsakdanjega življenja, so stari in zaradi razredne zavesti, ki je v Veliki Britaniji še posebno odločujoča, filma niso navdušeno pozdravili posamezniki, ki so se oklepali razlik med družbenimi razredi. Zdi se, da Jennings ni mogel izbirati samo med teksti, ki bi jih s kontrapunktom dograjeval in pri katerih bi bil učinek zvoka in slike povsem nov. Tako bi Miltonov tekst izzival blesk, razkošje, suverenost in vzvišenost pogleda. Ko film drsi proti koncu, je izbor besedil vedno bližji vojnemu času: zaključuje se v šestem in sedmem delu s posnetkom Churchillovega govora v parlamentu in s pozivom na vojno hrabrost Abrahama Lincolna iz Gettysburga. Film je bil razdeljen v sedem delov, katere je zaključeval sklepní, nepretrgani posnetek vozeče kamere, ki jo je spremljala samo Haendlova "Glasba na vodi". Vsekakor – še posebej za tista leta – presenetljiva kompozicija, ki zrcali vpliv Jenningsove surrealistične dediščine...

...V marsikaterih Jenningsovih rešitvah slutimo oddaljeni zven Griersonovih besed, ko je zatrjeval, da je ustvarjanje dokumentarnega filma "podobno govoru s prižnice"...

Jennings o uspehu filma *London bo zdržal*: "Dan po premieri smo iskali kritiko o filmu. Zaman, dokler ni nekdo obrnil naslovno stran časopisa... *London bo zdržal* niso ocenjevali na strani, ki je bila nemenjena kulturi in zabavi. Premiera je bila za tedanjó Veliko Britanijo dogodek – novica"...

Film *London bo zdržal* je uveljavil dokumentarni film v tedanjem svetu!

Ob pozornejšem opazovanju filma *Prisluhnite Britaniji* ugotovimo, da nas film seznanja z življenjem enega dne. Začenja se s preletom letal v mirni pokrajini žitaric in polj. Filmu se posreči izjemni uspeh: seznanja nas s tovarštvom cele nacije, ki se ohranja v mitu malih ekip dokumentarnih filmov, ki s kritičnimi dostopi do ognja, elektrike in filma, s skrajnim žrtvovanjem vsega časa, ki ga imajo, dograjujejo in ohranjajo mit prepotrebnih dokumentarcev... Odliko, ki jo moremo le težko razumeti.

V filmu *Prisluhnite Britaniji* ni komentarja. Pomen filma se oblikuje v prepletih zvočnih efektov in podob: v odlikah, ki se le redkokdaj vežejo. Celo asinhronost je vedno namerna... Film je poetična evokacija medvojne Velike Britanije. To je dvakrat res: vojna nas zasipa z vrsto vizualnih dogodkov in seznanja s tehniko, ki jo potrebujemo, da jih ohranimo!

Vojna oblikuje z istim merilom individualne in skupne usode... (André Breton) To je sporočilo filma...

Vojna je bila za Jenningsa izjemen navdih, ki je potisnil surrealizem v njegovo podzavest...!

Jenningsova vest beleži slutnjo pritajenega kaosa, ki grozi civilizaciji z uničenjem. V njih predstavlja vojne filme, kjer ni sovražnika. Nepoznana nevarnost in anonimna nevarnost strahujeta London: iz njiju prihajajo "ognji, ki so zagoreli"... Jennings nam sporoča, da vojna povezuje ljudi... *Dnevnik za Timothyja* se zaključuje s posnetkom neukročnih plamenov, ki se prelijejo čez obraz dojenčka. Komentar vprašuje: "Kakšen mir nas čaka?"

Jenningsovi posnetki niso samo bolj prefinjeni kot posnetki drugih, bolj jedki so in paradoksalni. Njegovo oko sijajno zabeleži absurdnost dogodkov, lepoto nasilja, neuglašenost vsakdanjega dne, raztrganost mesta, ki jih prinaša vojna...

Jennings se istočasno čudi dosežkom strojev in industrije in jih sprejema z nezaupanjem...

ROLAND PENROSE: HUMPREY JENNINGS (1981)

Pred enaintridesetimi leti se je Humphrey Jennings ponesrečil na otoku Poros v Grčiji, kjer je iskal snemalna mesta za svoj novi film, in leto dni prej smo odprli razstavo, posvečeno njegovemu delu... S Humphreyjem sem se srečal v letu 1935, ko smo z mnogimi entuzijasti pripravljali razstavo surrealizma za prihodnje leto. Istočasno me je prevzemal nenavadni sijaj njegovih besed in izvirnost njegovih misli, prepričljive strasti, s katero se je poglobljajal v manj jasne strani umetniškega ustvarjanja. Očaran sem bil nad enciklopedičnostjo njegovega znanja in intuitivno ljubeznijo do rodne dežele. Kasneje, ko sem spoznal odlike njegovih filmov in sodeloval z njim pri filmu *Ognji so zagoreli* (1943), med najgroznejšimi, dnevnimi in nočnimi letalskimi napadi druge svetovne vojne – "blitzem" – sem občudoval njegovo zadržanost in neuklonljiv pogum. Sam lahko potrdim, da je veliko spoštovanje upornosti, s katero je raziskoval odlike človeškega razuma, in kompleksno občudovanje njegovih osebnih odlik vseskozi zasluženó. Izpričujejo nam avtoritativne izsledke "presvetljenih resnic", ki jih najdemo v vseh odtenkih njegovega dela. Prepričan sem, da smo dolžni čim točneje opozoriti na subtilnost njegovih misli in popolnost njegovega stila.

LINDSAY ANDERSON, 1954

Filmi Humphreyja Jenningsa bodo večno živeli, ker so zvest odsev svojega časa in ker čustva, ki jih prebujajo, nikdar ne zamro. Našim zanamcem bodo pripovedovali: "Tako smo takrat živeli, taki smo bili v resnici mi sami, pa tudi najboljši med nami..."

...Humphrey Jennings je oblikoval stil dokumentarnega filma v kar največjem upoštevanju svojih motivov. Njegova specifična vizija domovine v vojnem času, je premoščala eno stisko za drugo...

Na kratko: njegova vizija domovine v času vojne se je oklenila poezije. Moje mnenje je, da je bil Humphrey Jennings edini resnični pesnik britanskega filma, kar smo jih kdaj imeli.

BASIL WRIGHT, 1974 (1907 - 1987)

... Iz Kronske filmske produkcije (Crown Film Unit, 1939-52), ki je zaznamovala Veliko Britanijo v prvih letih druge svetovne vojne, je izšel povsem edinstveni filmski ustvarjalec, človek izjemne kulture, individualist, ki se je docela razlikoval od takratne dokumentarne smeri in se je morda navezoval s svojim opusom na filme Roberta Flahertyja (1882 - 1951).

... Jenningsova umetniška pot se je prekinila z brutalno smrtjo, padcem na otoku Poros v letu 1950. Bil je človek izjemnih talentov in izobrazbe, pojavljajal se je kot pisatelj, slikar in oblikovalec gledaliških scenografij, filma se je slučajno oklenil že v sredini tridesetih let. Njegovi prvi filmi v GPO (General Post Office Film Unit, 1933-1939) niso bili pomembni, če izvzamemo dokumentarec *Prosti čas* (1939). Nastal je ob študijih polznanstvenega značaja, ki se je posvečalo "Življenju množice" (Mass Observation). Sprožilo ga je proučevanje Toma Harrisona in Charlesa Madgea, ki je uveljavilo mišljenje in problematiko preprostih Britancev, in podčrtilo razlike, ki so jih ločile od rezultatov študij Margaret Mead o Polinezijcih in njihovih navadah...

Ko je Velika Britanija stopila v drugo svetovno vojno, so se razvnela in prebudila v Humphreyju Jenningsu domovinska čustva. Njegova *idee fixe* je ostala knjiga esejev o Veliki Britaniji in industrijski revoluciji "Pandemonium", ki jo, žal, ni nikdar končal. Če iščemo njegovo šibko točko, ki se je ni (kot filmski režiser) nikdar znebil, bi lahko omenili stalno skrb, s katero je skušal pregorečo čustveno

zavzetost svojih filmov omiliti z nekakšnim filtrom, ki bi omogočal primerno distanco in stoičnost. Kljub temu so njegovi filmi *Prisluhniko Britaniji*, *Ognji so zagoreli*, *Dnevnik za Timothyja* edinstveni dosežki svetovnega pomena....

... Vendar je bil Humphrey – če naj bom obziren – zelo nekomunikativen režiser. Mislim, da ni nikomur povedal, da namerava križno montirati dialog grobarja iz "Hamleta" z razgovorom v kantini o V-1 bombi – skupno točko je poiskal v njeni eksploziji. To sekvenco, sijajno zamišljeno in vzorno izpeljano, bi včasih imenovali "centralni domislek". Kakorkoli že, montažna rešitev filma *Dnevnik za Timothyja* je genialna filmska domislica...
... Kje leži vzrok za izredno odmevnost filma? V bistvu beleži obzirno, za mišljenje srednjega razreda dragoceno in občutljivo zapažanje pogojev življenja v vojnem času. V nekaterih scenah najdemo izredno toplino, preprostost. V primerjavi s filmom *Prisluhniko Britaniji* – po mnenju mnogih Jenningsov najsijajnejši film – se nam le-ta zdi kar preveč cerebralna....

LINDSAY ANDERSON, 1962

Z vznemirljivo virtuoznostjo veže detalj z detajlom, velikokrat gradi s kontrapunktom montažo slike, zvoka, glasbe, šumov in komentarja, filme sestavlja vrsta življenjskih, presunljivih prizorov, ki spajajo in razdvajajo. Tragedije naroda in posameznikov, trenutki osebne sreče in podobe nenavadne lepote posameznika: vse se sestavljajo v prepletu izjemne dragocenosti, harmonije... Podobe filmov so nepozabne, ne zaradi njihove kompozicijske dovršenosti, ampak zaradi preprostega in ljubečega opazovanja ljudi, njihovih dragocenih skrbi za življenje in preživetje, ki se prepletajo s podobami groze in strahu, opaznimi na obrazih posameznikov. Vedno najde "edinstveno" okolje za svoje prizore. Ker je tudi sam povsem izjemen ustvarjalec, je edinstveno v njegovih filmih pravzaprav vse... •

HUMPHREY JENNINGS – FILMOGRAFIJA

1934

Poštna naglica (Post Haste)

GPO produkcija Film Unit Johna Griersona producent John Grierson dolžina 10 minut

Užitki in razvade (Pett and Pott)

GPO Film Unit režija, scenarij, montaža Alberto Cavalcanti korežiserji Basil Wright, Stuart Legg dekoracija Humphrey Jennings dolžina 33 minut

Lokomotive (Locomotives)

GPO Film Unit režija Humphrey Jennings dolžina 10 minut

Zgodba kolesa (The Story of the Wheel)

GPO Film Unit montaža Humphrey Jennings dolžina 11 minut

1936

Rojstvo robota (The Birth of the Robot)

režija Len Lye barvna dekoracija in produkcija Humphrey Jennings dolžina 7 minut

1938

Potovanje za groš (Penny Journey)

GPO Film Unit režija Humphrey Jennings dolžina 8 minut

Pomladna moda (Design for Spring)

režija Humphrey Jennings dolžina 10 minut

(Sodelovanje z modnim oblikovalcem Normanom Hartnellom)

Novice iz Amerike (Speaking from America)

GPO Film Unit režija Humphrey Jennings komentar Robin Duff zvok Ken Cameron dolžina 10 minut

1939

Prosti čas (Spare Time)

producent Alberto Cavalcanti scenarij in režija Humphrey Jennings dolžina 18 minut

Prvi dnevi (The First Days)

GPO Film Unit producent A. Cavalcanti režija Humphrey Jennings, Harry Watt, Pat Jackson dolžina 23 minut

Žetev v Angliji (English Harvest)

Dufaycolor režija Humphrey Jennings dolžina 9 minut

Ladja S.S. Ionian (Njeno zadnje potovanje)

GPO Film Unit režija Humphrey Jennings dolžina 20 minut

1940

Pomladna ofenziva (Spring Offensive)

GPO Film Unit producent A. Cavalcanti režija Humphrey Jennings komentar A. G. Street zvok Ken Cameron dolžina 20 minut

Blaginja delavcev (Welfare of the Workers)

GPO Film Unit za ministrstvo za informacije producent Harry Watt režija Humphrey Jennings in Harry Watt zvok Ken Cameron komentar Ritchie Calder dolžina 10 minut

London bo zdržal (London Can Take It)

GPO Film Unit za ministrstvo za informiranje režija Humphrey Jennings in Harry Watt komentar Quentin Reynolds dolžina 10 minut

1941

Srce Britanije (Heart of Britain)

produkcija Ian Dalrymple za Ministrstvo za informacije režija Humphrey Jennings montaža Stewart McAllister zvok Ken Cameron komentar Jack Holmes dolžina 9 minut

Besede za borbo (Words for Battle)

produkcija Ian Dalrymple za "Crown Film Unit" režija Humphrey Jennings montaža Stewart McAllister zvok Ken Cameron komentator Laurence Olivier dolžina 8 minut

1943

Ognji so zagoreli (Fires Were Started)

produkcija Ian Dalrymple za "Crown Film Unit" scenarij in režija Humphrey Jennings fotografija C. Pennington-Richards montaža Stewart McAllister glasba William Alwyn dolžina 80 minut

Mirna vasica (The Silent Village)

produkcija Humphrey Jennings za "Crown Film Unit" scenarij in režija Humphrey Jennings fotografija Chick Fowle montaža Stewart McAllister zvok Jock May dolžina 36 minut

1944

Resnična zgodba o Lili Marlene (The True Story of Lili Marlene)

produkcija J.B. Holmes za "Crown Film Unit" scenarij in režija Humphrey Jennings fotografija Chick Fowle montaža Sid Stone dolžina 30 minut

Osemdeset dni (The 80 Days)

produkcija Humphrey Jennings za "Crown Film Unit" režija Humphrey Jennings dolžina 14 minut

Dnevnik za Timothyja (A Diary for Timothy)

(Predstavljen šele v letu 1946!) produkcija Basil Wright za "Crown Film Unit" scenarij in režija Humphrey Jennings fotografija Fred Camage zvok Ken Cameron, Jock May glasba Richard Addinsell komentar E.M. Forster komentator Michael Redgrave dolžina 38 minut

1945

Premaganci (A Defeated People)

produkcija Basil Wright za "Crown Film Unit" scenarij in režija Humphrey Jennings komentator William Hartnell glasba Guy Warrack dolžina 19 minut

1947

Cumberland (The Cumberland Story)

produkcija Alexander Shaw za "Crown Film Unit" scenarij in režija Humphrey Jennings fotografija Chick Fowle dolžina 39 minut

1949

Droben otoček (Dim Little Island)

produkcija "Wessex Films" za Ministrstvo za informacije scenarij in režija Humphrey Jennings dolžina 11 minut

1950

Družinski portret (Family Portrait)

produkcija Ian Dalrymple za "Wessex Films" scenarij in režija Humphrey Jennings montaža Stewart McAllister zvok Ken Cameron komentator Michael Goodliffe dolžina 25 minut

Prihodnjič:

F. W. Murnau, *Nosferatu* (1922).